

Specialdag
Rom, Campidoglio
10 december 2003

HÄRMED FÖRKLARAR VI VATTEN
EN UNIVERSELL MÄNSKLIG RÄTTIGHET

Roms förklaring den 10:e december 2003

1. Ännu idag finns det över en miljard fyrahundra miljoner människor i världen som inte har tillgång till rent dricksvatten och två miljarder fyrahundra miljoner som inte har tillgång till lämpliga sanitära anläggningar. Det innebär att trettiotusen människor dör **varje dag** på grund av sjukdomar som beror på vattenbrist eller på dålig vattenkvalité och hygien. Detta trots att FN 1980 inledde "Världens Årtionde för Vatten och Hygien" (1981-1991) vilket hade målsättningen om tillgång till vatten för alla senast år 2000!
2. Det internationella (*institutionella*) världssamfundet vägrar ännu idag att erkänna tillgången till vatten som en mänsklig rättighet, det vill säga en universell, oskiljaktig och obestridlig rättighet. Efter Den Internationella Vattenkonferensen i Dublin 1992 i synnerhet, föredrar världssamfundet att behandla vattentillgången som ett grundläggande behov och vatten som råvara, en ekonomisk vara. Därmed gynnar världssamfundet marknadspolitiken, privatiseringen av vattnets förvaltning och dess kommersialisering. För inte så länge sedan (november 2002) förklarade FN:s Kommitté för de Ekonomiska, Sociala och Kulturella Rättigheterna att tillgången till en tillräcklig mängd vatten för personliga och hushållsbruk är en grundläggande mänsklig rättighet för alla. I dess så kallade "General comments" n.15 om tillämpningen av Den Internationella Konventionen om de Ekonomiska, Sociala och Kulturella Rättigheter från 1966, fastställer Kommittén att "människans rätt till vatten är nödvändig för att kunna leva ett värdigt liv. Den är en förutsättning för alla de andra mänskliga rättigheterna. Tyvärr är "General comments" inte juridiskt bindande för de 146 staterna som ratificerat den Internationella Konventionen. Det förklarar varför samma 146 stater i sin slutdeklaration på Tredie Världsvattenforum i

Kyoto i mars 2003 upprepade att tillgången till vatten är ett mänskligt behov (inte en rättighet) och att vatten måste behandlas som en ekonomisk vara, något som ska tilldelas ett ekonomiskt värde enligt de marknadspriserna som tillåter återvinnandet av den totala produktionskostnaden (inkl. vinsten).

På Kyoto Forumet uttryckte lyckligtvis flera organisationer avvikande åsikter. I synnerhet fastställde den Katolska Kyrkan i ett dokument att vatten är en **mänsklig rättighet** och uttryckte allvarliga förbehåll angående delegeringen till marknaden av vattnets förvaltning. Även den Internationella Fackföreningen för Offentliga Tjänster uttryckte samma ståndpunkter.

3. **Rätten till vatten** har tidigare nämnts i internationella dokument eller bestämmelser. Konventionen om Barnens Rättigheter tar till exempel hänsyn till vatten. Dessutom fastställde FN:s Första Vattenkonferensen i Mar del Plata i 1977 att alla människor har rätt att ha tillgång till dricksvatten för att tillfredsställa sina grundläggande behov. Tyvärr har de politiska, ekonomiska och vetenskapliga ledarna i de rikaste och mäktigaste länderna i världen – men det samma gäller ofta även ledningen i utvecklingsländerna – tillämpat en politik inom institutionerna, finanserna, jordbruket och näringslivet som förorsakat allvarliga skador, med större effekter än de få principedeklarationer om människans rättighet till vatten.
4. Framtiden ser inte särskilt lovande ut. Kommersialiseringen av vatten verkar på väg till en förstärkning. Sedan tio år tillbaka gör FN:S, FAO:s, UNESCO:s, UNPD:s och Världsbankens analyser och förutsägelser inget annat än “varna” för:
 - * *försämringen av “vattenkrisen” i världen.* År 2032, fyrtio år efter det första Världstoppmötet om Miljön i Rio de Janeiro, löper 60% av världsbefolkningen risken att “leva” i områden där det råder vattenbrist;
 - * *stora problem med vattentillförsel för jordbruket i Kina, Indien och USA.* I dessa länder håller grundvattennivån på att sjunka på grund av de oproportionerligt överdrivna uttag som förorsakats av jordbruket och industrin (inkl. energiproduktionen) under de senaste femtio åren;
 - * *ökning och intensifiering av konflikter runt vatten inom och mellan olika länder.* Nuförtiden talar man ofta om vatten som “det blå guldet”, och man säger att 2000-talet kommer att bli “vattenkrigsårhundradet”.

Det är en fullt möjlig men oacceptabel framtid.

5. År 2003 var Det Internationella Året för Sötvattnet. Nu, när året går mot sitt slut, **samlas vi här från olika världsregioner , i vår egenskap av medborgare**, därför att vi inte vill att det här året förblir ett år av retoriska ceremonier och slutar med väldigt torftiga politiska åtagande, något som hände på G-8 i Evian i juni. G-8 ledarna hade tillkännagivit att de skulle anta vissa åtagande som hade med vatten att göra: man hade talat om att tredubbla den offentliga internationella hjälpen för vatten, upp till 30 miljarder dollar per år. Men besvikelsen blev stor: G-8 mötet slutade utan några som helst betydelsefulla åtaganden.

6. **Med en sådan situation framför oss, vill vi reagera, och vi uppmanar alla medborgare till en mobilisering runt följande principer, målsättningar och åtgärder:**

Vi fastställer att:

- det officiella erkännandet av Rätten till Vatten är ett grundläggande steg mot förverkligandet av Rätten till Liv för alla;
- förverkligandet av Rätten till Vatten för alla är en förutsättning för att kunna utrota fattigdomen i världen;
- förverkligandet av Rätten till Vatten för alla (och inte bara för hälften av alla de som idag inte har tillgång till det) inom år 2015 är ekonomiskt möjligt. FN (i synnerhet eller FN:s program för Utvecklingen) har nyligen (1997) visat att målsättningen att ge alla tillgång till vatten inom 15 år är ekonomiskt möjlig. **Vi vill hävda på nytt att det största hindret mot förverkligandet av människans rätt till vatten inte ligger i bristen eller otillräckligheten av finansiella medel, kunskaper eller teknologier, utan:**

att det som saknas är däremot den politiska viljan och de följdriktiga ekonomiska och sociala bestämmelser.

Vi hävdar därför att:

- * **det att vatten inte nämndes** – för 55 år sedan – som uttrycklig rätt i den Allmänna Deklarationen för de Mänskliga Rättigheterna har gjort det omöjligt för medborgarna att påverka regeringarna på ett effektivt sätt. Inom en internationell bakgrund där det nyliberalistiska ekonomiska tänkandet blivit starkare och starkare, har det däremot

främjat ett synsätt och en hanteringsmetod som grundar sig på att se vatten som en “ekonomisk vara”;

- * **det är brådskande och outhärligt att förkunna vattnet och ekosystemen som “offentlig gemensam tillgång”** och att utesluta vatten från kategorin “kommersiella varor och tjänster”, inte bara när det gäller dess användning som dricksvatten. Eftersom vatten är en outhärlig förutsättning för andra ekonomiska verksamheter (jordbruk, energi, industri) vilka är grundläggande för rätten till livet och det gemensamma livet, måste det anses som en offentlig gemensam tillgång även i dessa fall;
- * vatten och vattentjänsterna ska inte bli ett föremål för handelsförhandlingar utan för regler som bestäms på världsnivå och som definierar och främjar **en hållbar förvaltning av vatten som en gemensam tillgång och universell mänsklig rättighet.**

Med detta ändamål vill vi upprepa följande principer:

- 1) **vattnet är en gemensam tillgång för mänskligheten, som tillhör alla levande organismer;**
- 2) **tillgång till vatten är en mänsklig och social rättighet, både individuell och gemensam;**
- 3) **de offentliga myndigheterna ska ansvara för finansieringen av kostnaden för att försäkra att alla människor har tillgång till vatten i tillräcklig mängd och kvalitet för att kunna leva.**

Därför föreslår vi:

att specialdagen i Rom väljer sex målsättningar, bland de många möjliga åtgärder och lösningar som finns, som ska prioriteras och förverkligas under de närmaste 5-10 år, i enlighet med nedanstående:

1:a målsättningen: ge “grundlagstatus” åt Rätten till Vatten

Genom:

- * att introducera denna rättighet i FN:s Allmänna Deklaration för Mänskliga Rättigheterna;
- * att introducera den i den Europeiska Grundlagen och i de andra staternas grundlag runt om i världen;

- * att introducera den i alla kommuners, läns och regioners stadgar.

2:a målsättningen: att förvandla vatten till ett fredsdskap

Kommuner, län, regioner och stater skall i sina dokument och bestämmelser förkasta allt utnyttjande av vatten för politiska eller militära syften, eller som medel för förtryckning, uteslutning eller utpressning.

3:e målsättningen: att befria vattenbärarna

Att inom fem år garantera rätten till skolgång för de 18 miljoner barn i världen som inte kan gå i skolan (främst flickor) därför att de är tvungna att gå flera kilometer varje dag för att hämta vatten åt sina familjer och sina byar.

4:e målsättningen: att upphöra med det överdrivna vattenuttaget samt med det ödeläggande utnyttjandet av vatten

Att år 2010 minska dagens uttag och slöseri med vatten med 40% inom jordbruket, industrin och distributionsnätet. Att också minska förbrukningen av dricksvatten för andra ändamål än drickandet inom hushållet.

Pengarna som samlas in tack vare denna vattenbesparing kommer att användas för att finansiera olika projekt för att sprida vattentillgången i utvecklingsländerna, med initiativer där den lokala befolkningen också involveras.

I detta avseende kommer återföringen till den offentliga sektorn av förvaltningen av mineralvatten att spela en viktig roll.

5: målsättningen: uppfinningen av den kooperativa finansens för vattnet

Att skapa ett kooperativt finanssystem på världsnivå för att stödja genomförandet av en offentlig vattentillförsel i hela världen samt olika åtgärder som syftar till att garantera tillgången till vatten på lokal, nationell och kontinental nivå, i synnerhet i de torra och ökenartade regionerna och i de fattigaste delarna av de stora metropolerna, även tack vare partnerskapsprojekt mellan den offentliga och den privata sektorn.

6:e målsättningen: den lokala demokratin för vatten

Att främja sammansättningen av medborgarråd på alla lokala nivåer (kommuner, städer, län, regioner, gränsöverskridande områden), med verkliga befogenheter, för att stödja

och förstärka de demokratiska eller på andra sätt representativa insitutioner som finns, beroende på de olika länders bakgrunder och traditioner.

Rom – Campidoglio – 10 december 2003 – Specialdag för vatten